

NVO Crnogorska Iskra
Berane

PROJEKAT SERVIS DUGOTRAJNE NJEGE ZA
PODRSKU STARIM LICIMA U LOKALNIM
ZAJEDNICAMA

ZAŠTITA

OD DEMENCIJE I KOGNITIVNOG PROPADANJA

Ministarstvo rada i
socijalnog staranja

Sadržaj

1 DEMENCIJA

Definicija
Prevalenca
Tipovi
Šta nije demencija
Kako prepoznati prve simptome

2 KOJEM LJEKARU SE OBRATITI

Vidovi terapije dostupni u svijetu i kod nas
Prevenција demencije

3 USLUGE NVO CRNOGORSKE ISKRE

Vidovi pomoći i podrške koje pruža
NVO Crnogorska Iskra
Angažovanje zajednice

4 KORISNE VJEŽBE U PREVENCIJI DEMENCIJE

5 PORODICE KOJE IMAJU DEMENTNOG ČLANA

Izazovi s kojim se suočavaju
Pomoć i podrška NVO Crnogorske Iskre

6 STARIJI LJUDI - DRAGOCJEN DIO NAŠEG DRUŠTVA

DEMENCIJA

U SVIJETU VIŠE OD 36 MIL. LJUDI
PATI OD DEMENCIJE, MEĐUTIM
SAMO 10% LJUDI RAZVIJE
DEMENCIJU ZA VRIJEME SVOG
ŽIVOTA.

*Najpoznatija vrsta demencije jeste
Alchajmerova bolest koja zahvata i do 70%
slučajeva oboljelih od demencije kao i
Parkinsonova bolest.*

Druge poznate vrste demencije su:

- *Vaskularna demencija*
- *Kortikalna demencija*
- *Frontotemporalna demencija*

Demencija, takođe znana kao senilnost odnosi se na širok dijapazon moždanih oboljenja koja uzrokuju dugoročne nemogućnosti razmišljanja, pamćenja, učenja i svakodnevnog komuniciranja i funkcionisanja u društvu. Smatra se kognitivno-mnjestičkim poremećajem. Drugi česti simptomi uključuju emotivne probleme, probleme sa govorom i motivacione probleme. Svijest pacijenta je obično nezahvaćena ovom bolešću.

Razlika između demencije i normalnih pojava pri starenju je velika. Naime, mentalno funkcionisanje je u znatnom opadanju kod dementne osobe nego kod zdrave osobe u odgovarajućoj starosnoj grupi. Nivo dementnosti takođe utiče na osobe koje vode računa o pacijentu u ogromnoj meri.

Jedna osoba može da pati od više vrsta demencija. Dijagnoza demencije se postavlja na osnovu istorije bolesti i kognitivnih testiranja zajedno sa opštom zdravstvenom slikom (kako bi se pronašli mogući dodatni uzroci).

DEMENCIJA PREDSTAVLJA STEČENO STANJE OPŠTEG OPADANJA KOGNITIVNIH FUNKCIJA KOJE DIREKTNO UTIČU NA PROMJENU LIČNOSTI.

Dementnost podrazumijeva bar jedan od pomenutih problema: oštećenje apstraktnog mišljenja, oštećenje rezonovanja i planiranja, poremećaj govora ili jezičkih funkcija, promjenu ličnosti.

Postoje tri grupe demencije bazirane na svakodnevnom funkcionisanju pacijenta:

- Blaga demencija – lako dementne osobe koje mogu da žive samostalno uz sposobnost rezonovanja
- Umjeren demencija – odnosi se na osobe koje nijesu sposobne da same brinu o sebi i zanemaruju neke aspekte osnovnog funkcionisanja
- Teška demencija – pacijent nije u stanju da vodi samostalan život, neophodna stalna njega.

Klinički gledano, demencija može biti uzrokovana oboljenjima i infekcijama mozga kao što je na primjer, meningitis, pritisak na mozak (rastom tkiva kao što je tumor), nedostatak krvi (šlog).

Demencije su obično neizlečive, svega 15 % ljudi oboljelih od izlečive demencije biva izliječeno. U tom slučaju demenciju mogu da izazovu različita i mnogobrojna oboljenja.

DEMENCIJA

Šta nije demencija?

Stanja kod kojih postoji zaboravnost, ali ne stepena da možemo postaviti dijagnozu demencije. Tu spadaju očekivane kognitivne promjene u starosti, blag kognitivni poremećaj, razna psihijatrijska oboljenja, a posebno depresija i brojna oboljenja sa sindromima demencije.

Kako prepoznati prve simptome bolesti?

Kod pacijenta se javljaju poremećaji pamćenja, pažnje i koncentracije, otežano je imenovanje, snalaženje u prostoru, planiranje obavljanja uobičajenih obaveza. Javljaju se izmjene ponašanja, najčešće u smislu apatije, neraspoloženja, ali može postojati i agresivnost, anksioznost, paranoja.

Kojem ljekaru se obratiti ukoliko se javi sumnja da je nastupila ova bolest?

Na ovu bolest bi trebalo da posumnja okolina pacijenta i da se obrati što prije neurologu. Dijagnozu treba postaviti što prije. Potrebno je uzeti detaljne podatke o bolesti od pacijenta i njegove okoline. Neophodno je uraditi neuropsihološko testiranje da bi se postavila dijagnoza, a zatim i snimanje mozga CT i MRI aparatom, kao i laboratorijske analize. Liječenje demencije je neophodno započeti što ranije pošto lijekovi koji su nam sada dostupni odlažu pogoršanje i popravljaju mnoge simptome bolesti.

Briga o dementnoj osobi iziskuje posebnu pažnju, komunikaciju i liječenje. Neophodno je savetovanje od strane stručnjaka.

Kakvi vidovi terapije postoje u svijetu i da li su svi dostupni oboljelim licima kod nas?

Postoje dvije osnovne grupe lijekova, a to su inhibitori holinesteraze za lake i srednje teške oblike i memantin za srednje teške i teške. Lijekovi su registrovani kod nas i dobijaju se na recept.

Najvažnije je na vrijeme posumnjati da demencija postoji, a kada se postavi dijagnoza sa pacijentom treba postupati uz poštovanje njegovog dostojanstva. Neophodno je spriječiti moguće povređivanje ovih pacijenata, a ne savjetuje se promjena sredine ili ustaljenih navika.

PREVENCIJA DEMENCIJE

Prevenција razvoja demencije je moguća kroz usvajanje niza zdravih životnih navika i aktivnosti.

Redovna fizička aktivnost, poput brze šetnje, trčanja, plivanja ili aerobnog treninga, može poboljšati protok krvi u mozgu, podržati stvaranje novih neurona i poboljšati kognitivne funkcije.

Mentalne aktivnosti koje stimuliraju mozak, kao što su učenje novih vještina, čitanje, rješavanje mozgalica ili sviranje instrumenta, održavaju i pospešuju mentalnu oštrinu, smanjujući rizik od demencije.

Socijalna angažovanost, kroz održavanje socijalnih veza i učešće u društvenim aktivnostima, posebno kontakti sa porodicom, prijateljima i opštim povezivanjem sa okolinom, takođe doprinose očuvanju kognitivnog zdravlja.

Uravnotežena ishrana, bazirana na voću, povrću, cjelovitim žitaricama, ribi, zdravim mastima poput maslinovog ulja (mediteranska dijeta), orašastim plodovima i bobičastom voću, uz izbjegavanje zasićenih masti, šećera i visoko procesirane hrane, igra ključnu ulogu.

Kontrola faktora rizika poput hipertenzije, dijabetesa, gojaznosti, pušenja i povišenog nivoa masnoća takođe je važna.

Dodatno, redovna i dovoljna količina sna između 7 i 8 sati svake noći pridonosi očuvanju kognitivnog zdravlja.

Ove zdrave navike zajedno čine sveobuhvatan pristup prevenciji demencije.

NVO CRNOGORSKA ISKRA

NVO Crnogorska Iskra, sa svojom vizijom i misijom, može pružiti dragocjenu podršku starijim osobama i osobama sa demencijom putem različitih inicijativa i usluga.

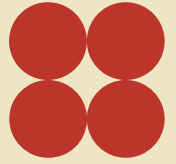

NVO Crnogorska Iskra igra ključnu ulogu u promovisanju blagostanja i dostojanstva starijih odraslih i osoba sa demencijom kroz sveobuhvatan niz usluga, zastupničkih napora i inicijativa angažovanja zajednice.

NVO CRNOGORSKA ISKRA

USLUGE

Psihološka i psihosocijalna podrška:

Pružanje besplatne psihološke, psihosocijalne i psihoterapijske podrške starijim odraslima i osobama pogođenim demencijom. Ovo uključuje individualne i grupne savjetodavne sesije usmjerene na rješavanje emocionalnih i mentalnih potreba, smanjenje osjećaja izolacije i poboljšanje ukupnog blagostanja.

Pravna pomoć:

Pružanje pravne pomoći i savjeta starijim odraslima i njihovim porodicama u vezi sa pitanjima starateljstva, planiranja imovine i snalaženja u pravnim složenostima povezanim sa starenjem i demencijom.

Edukacija i obuka:

Organizovanje radionica, konferencija i seminara radi podizanja svijesti o demenciji, njenom uticaju na pojedince i porodice, kao i strategijama za suočavanje i brigu. Dodatno, pružanje programa obuke za profesionalce u sistemima socijalne zaštite i javne uprave radi unapređenja njihovog razumijevanja demencije i poboljšanja njihove sposobnosti pružanja efikasne podrške i usluga.

Prikupljanje podataka i istraživanje:

Sprovođenje anketa, prikupljanje podataka i sprovođenje istraživačkih projekata radi boljeg razumijevanja potreba i izazova sa kojima se suočavaju stariji odrasli i osobe sa demencijom u sjevernim opštinama Crne Gore.

Zastupanje i razvoj politika:

Zauzimanje za prava i interese starijih odraslih i osoba sa demencijom na lokalnom i nacionalnom nivou. Ovo uključuje lobiranje za promjene politika, povećanje finansiranja usluga za njegu i podršku osobama sa demencijom, kao i inicijative za promociju zajednica prilagođenih starenju i praksi koje su prijateljske osobama sa demencijom.

ANGAŽOVANJE ZAJEDNICE

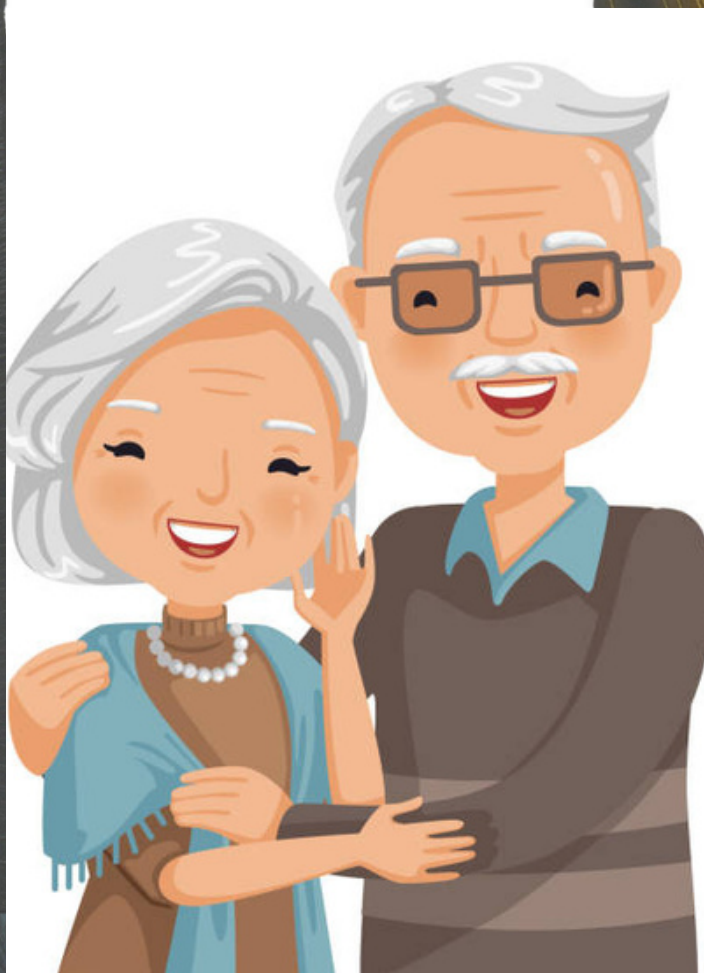
Uključivanje u lokalne zajednice radi podizanja svijesti o demenciji, smanjenja stigme i promovisanja inkluzivnih stavova prema starijim osobama i osobama sa demencijom. Ovo može uključivati organizovanje događaja u zajednici, podrške grupa i programa za pružanje praktične pomoći i emocionalne podrške osobama i porodicama koje su pogođene.

Memorijski hod

KORISNA VJEŽBA KOJA MOŽE POMOĆI U PREVENCIJI DEMENCIJE

- Pronađite mirno mjesto za šetnju, preferirano u prirodi gdje možete uživati u svježem zraku i prirodnim okolinama.
- Počnite polagano hodati i fokusirajte se na svoju okolinu. Primijetite detalje poput boja, oblika i mirisa oko sebe.
- Dok hodate, počnite vježbati svoju memoriju tako što ćete pokušati zapamtiti detalje koje primijetite. To mogu biti različite stvari poput broja stabala, boja cvjetova ili zvukova ptica.
- Nakon nekoliko minuta hodanja, zaustavite se na nekom mirnom mjestu i pokušajte se sjetiti svega što ste primijetili tijekom šetnje. Možete to učiniti sami ili zajedno s partnerom ili prijateljem.
- Ponovite ovu vježbu redovno, idealno nekoliko puta sedmično, kako biste održali svoj um oštirim i vježbali svoju memoriju.

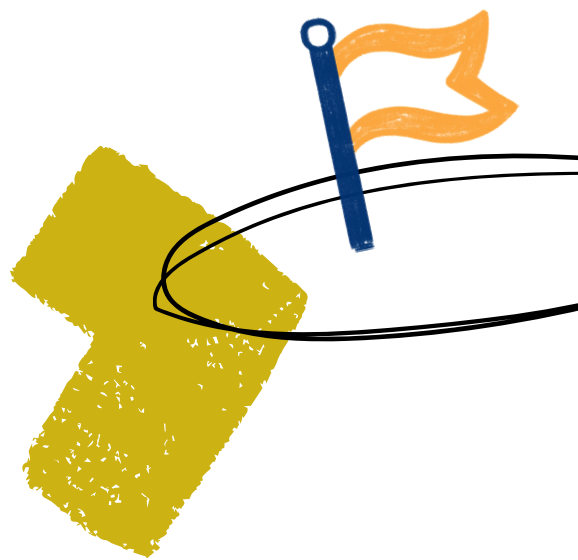

- Pronađite mirno mjesto gdje možete udobno sjesti i opustiti se.
- Postavite sebi mentalni izazov ili problem koji želite riješiti. To može biti jednostavno matematičko pitanje, logička zagonetka ili čak pitanje koje zahtijeva kreativno razmišljanje.
- Fokusirajte se na problem i pokušajte doći do rješenja koristeći svoje mentalne sposobnosti. Razmislite o različitim strategijama i pristupima, koristite logiku i kreativnost kako biste pronašli najbolje rješenje.
- Ako vam je potrebno, možete zapisati svoje misli ili nacrtati dijagrame kako biste bolje vizualizirali problem i potencijalna rješenja.
- Nakon što pronađete rješenje ili dođete do određenog napretka, provjerite svoje rezultate i razmislite o procesu koji ste koristili. Možete li primijeniti iste tehnike ili strategije na druge probleme u budućnosti?

Rješavanje Problema

**korisna vježba koja može
pomoći u prevenciji
demencije**

PORODICE

koje imaju dementnog člana

Porodice koje imaju člana koji pati od demencije suočavaju se sa brojnim izazovima koji mogu biti emotivno, fizički i finansijski iscrpljujući. Demencija je progresivno neurološko oboljenje koje može dovesti do gubitka pamćenja, promjena u ponašanju, teškoća u komunikaciji i obavljanju svakodnevnih aktivnosti. To može značajno uticati na kvalitet života ne samo samog pacijenta, već i članova porodice koji se brinu o njima.

Jedan od najvećih izazova s kojim se suočavaju porodice sa dementnim članom je osjećaj gubitka. Gledajući kako voljena osoba gubi svoj identitet, pamćenje i sposobnost samostalnog funkcionisanja, članovi porodice mogu proći kroz proces tugovanja i žalosti. Osim toga, briga o osobi sa demencijom zahtijeva stalnu pažnju i nadzor, što može dovesti do emocionalnog iscrpljivanja i osjećaja izolacije.

Finansijski teret takođe može biti značajan. Troškovi povezani sa medicinskim tretmanima, lijekovima, kućnom njegom ili smještajem u domu za stare mogu biti visoki i stvarati dodatni stres za porodicu. Osim toga, često se dešava da članovi porodice moraju smanjiti svoje radno vrijeme ili čak napustiti posao kako bi se posvetili brizi o osobama sa demencijom, što može dovesti do finansijskih poteškoća i nestabilnosti.

Porodice koje imaju dementnog člana

Važno je da razumijemo i podržimo porodice koje se suočavaju sa dementnim članom. Pružanje emocionalne podrške, razumijevanje njihovih izazova i pružanje praktične pomoći može značajno olakšati njihov teret. To može uključivati pružanje pauza za odmor, organizovanje podrške za njihovu brigu ili pružanje resursa i informacija o dostupnim uslugama i podršci.

Važno je da prepoznamo i cijenimo napore porodica koje se brinu o osobama sa demencijom. Njihova predanost i ljubav su neprocjenjivi resursi koji zaslužuju našu podršku i solidarnost u ovim teškim vremenima.

POMOĆ I PODRŠKA

NVO Crnogorska Iskra može pružiti značajnu podršku porodicama koje imaju člana s demencijom kroz različite aktivnosti. To uključuje organizovanje obuka za članove porodica o pravilnom pristupu i brizi za osobe s demencijom, kao i savjetovanje o psihološkim i pravnim pitanjima koja se javljaju u vezi s tim.

Takođe, organizacija može posredovati u pružanju terapijske podrške kako bi olakšala emocionalno opterećenje koje često prate ovakve situacije.

Važno je istaći da NVO Crnogorska Iskra radi na senzibilizaciji zajednice o potrebama i izazovima s kojima se susreću porodice s osobama s demencijom, čime se stvara okruženje koje pruža podršku i razumevanje ovim porodicama.

Dragocjen dio našeg društva!

Stariji ljudi su dragocjen dio našeg društva iz mnogo razloga. Njihovo bogato iskustvo, mudrost i životno znanje čine ih neprocjenjivim resursom koji treba cijeniti i poštovati.

Kroz godine su prošli mnoge izazove, prevazišli brojne prepreke i stekli vrijedne lekcije koje mogu prenijeti mlađim generacijama. Njihova uloga u očuvanju kulturnog nasljeđa, prenošenju tradicija i vrijednosti, kao i podršci unutar porodice, čini ih nezamjenjivim stubom našeg društva.

Međutim, često se dešava da starije osobe budu zanemarene ili marginalizovane, što može dovesti do osjećaja usamljenosti, depresije i gubitka samopouzdanja. Zbog toga je važno da se prema njima odnosimo sa pažnjom, poštovanjem i empatijom. Trebamo ih uključivati u društvene aktivnosti, slušati njihove priče i iskustva, te pružati podršku u svakodnevnim aktivnostima.

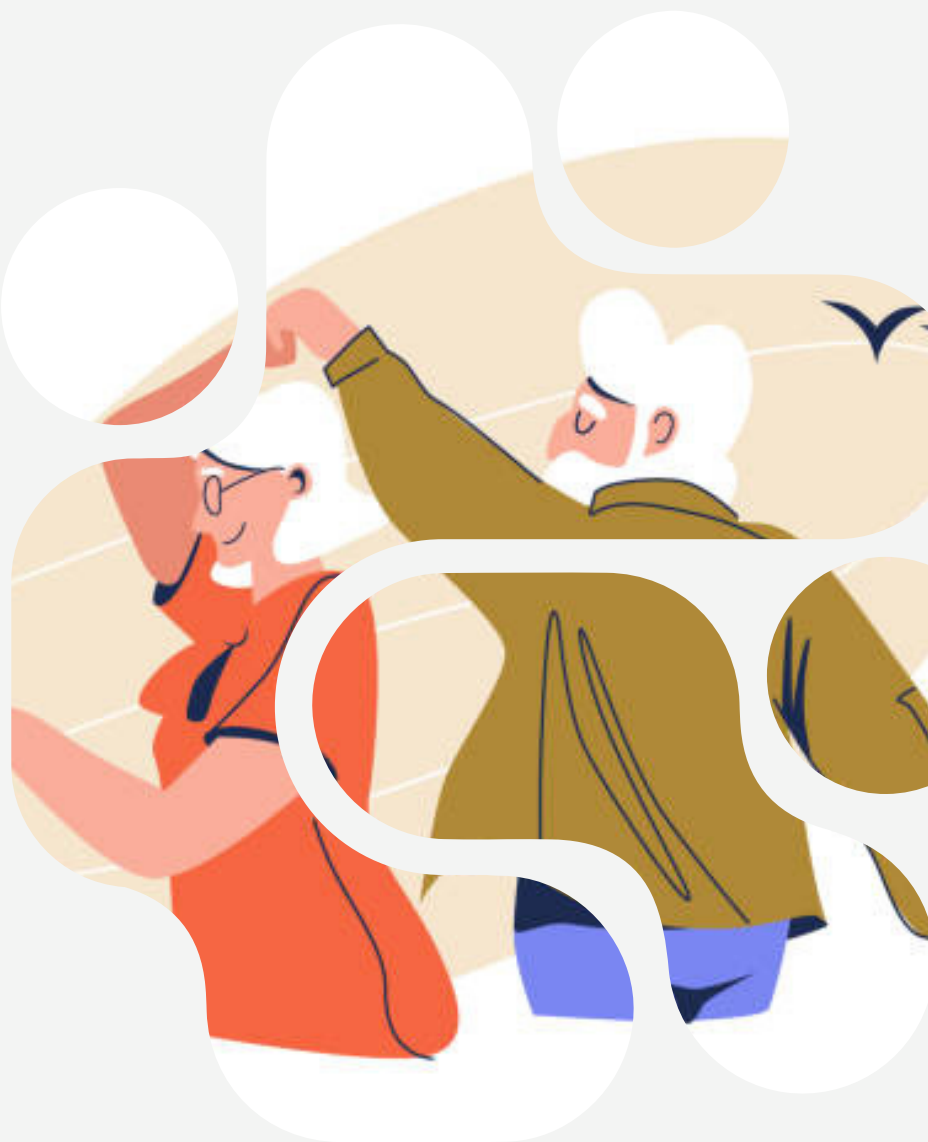
U ovom procesu podrške i brige za starije osobe, organizacije poput Crnogorske Iskre igraju ključnu ulogu. Njihov cilj je pružiti besplatnu psihološku, psihosocijalnu, pravnu i savjetodavnu pomoć i podršku starijim osobama. Kroz različite inicijative i usluge, poput organizovanja obuka, edukacija, podrške u kriznim situacijama i pružanja specijalizovanih terapijskih usluga, Crnogorska Iskra osigurava da starije osobe ne budu zaboravljene i da im se pruži adekvatna podrška u njihovim godinama.

PAŽNJA POŠTOVANJE PODRŠKA

Stariji ljudi su dragocjeni resurs našeg društva koji zaslužuje našu pažnju, poštovanje i podršku. Njihova uloga i doprinos ne smiju biti zanemareni, već treba biti cijenjena i njegovana kako bismo stvorili inkluzivno i saosjećajno društvo za sve njegove članove. U tom procesu, Crnogorska Iskra je tu da pruži pomoć i podršku starijim osobama i njihovim porodicama, kako bi im omogućila kvalitetan i dostojanstven život u zlatnim godinama.

KONTAKT INFORMACIJE

Adresa:

Ulica Park IV, br. 1, Berane

Radno vrijeme: od 9 do 16 časova

Broj tel: 068-415-343

E-mail: nvocrnogorskaiskra@gmail.com

FB stranica: NVO Crnogorska Iskra Berane

Instagram profil: [iskra.nvo](https://www.instagram.com/iskra.nvo)

YT profil: NVO Iskra

X profil: [iskra_nvo](https://www.x.com/iskra_nvo)

Web adresa: www.iskra.org.me

Autorke brošure: Ana Golubović Popović, Renata Nurković

Štampa: STR Progres

Tiraž: 500

Brošura dostupna na sajtu:

<https://iskra.org.me/index.php/biblioteka/brosure>
